

Uşak'ın Hacı Kadem Köyü'nde Hacı Ali Türbesi *Hacı Ali Tomb in Hacı Kadem Village of Uşak*

Türkan ACAR*

Özet

Türbe, İslam dünyasında sultanlar, saraya mensup kişiler, komutanlar, din liderleri ve ünlü kişiler için yapılan mezar anıtlarıdır. Türklerin İslamiyeti kabul edişinden sonra, ilk örnekleri Karahanlılar döneminde, X. yüzyılda görülen türbeler, diğer İslam uygarlıklarına örnek olmuş, farklı bölgelerde, farklı tiplerde mezar anıtları ortaya çıkmıştır. Anadolu'daki ilk örnekler ise, XII. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir. Hacı Ali Türbesi, Uşak'ın merkez köylerinden Hacı Kadem Köyü'ndedir. Türbe, sekizgen planlı gövde ve örtüden meydana gelmektedir. Köşe taşları olarak kesme taşların kullanıldığı yapının beden duvarları sıvalı ve boyalıdır. Türbenin kubbesi dıştan çimento içerikli sıva ile sıvanmıştır. Cenazelik katı ve kaidesi olmayan yapı da herhangi bir bezeme ögesi de yoktur. Kitabesi olmayan yapı, mimari özellikleri ile Osmanlı'nın son döneminde inşa edilmiş olmalıdır. Yöre halkı tarafından çocuk sahibi olmak, ev almak ya da evlenmek gibi dilek ve adaklar için ziyaret edilen yapı, yörenin inanç kültürünü yansıtmakta, bu kültür çevresinde oluşan inanç ve ritüeller hakkında da bilgi sunmaktadır.

Anahtar Kelime: *Uşak, Hacı Kadem köyü, Hacı Ali Türbesi, türbe, kubbe.*

Abstract

The tomb constitutes the grave monuments for the sultans in the Islamic world, for the members of the palace, for the commanders, for the religious leaders and for famous people. After the Turks accepted Islam, the first examples were the tombs of the Karahanids in the Xth century which served as an example for other Islamic civilizations, in different regions and in different types of tomb monuments. The first examples in Anatolia are dated to the second half of the XIIth century. Hacı Ali Tomb is in Hacı Kadem Village, one of the central villages

---

* Doç. Dr., Uşak Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, Uşak/Türkiye, turkan.acar@usak.edu.tr, turkan.acar@gmail.com. ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4357-8411>.

of Uşak. The mausoleum consists of an octagonal planned body and cover. The body walls of the building where the cutting stones are used as corner stones are plastered and painted. The dome of the tomb was plastered with cement-based plaster. There is no embellishment element in the structure without Crypta solid or base. The structure without an inscription must have been built during the last period of the Ottoman Empire with its architectural features. The structure visited by the local people for wishes and offerings such as having a child, getting a house or marrying, reflects the belief culture of the region and also provides information about the beliefs and rituals that occur around this culture.

Keywords: *Uşak, Hacı Kadem village, Hacı Ali tomb, tomb, dome.*

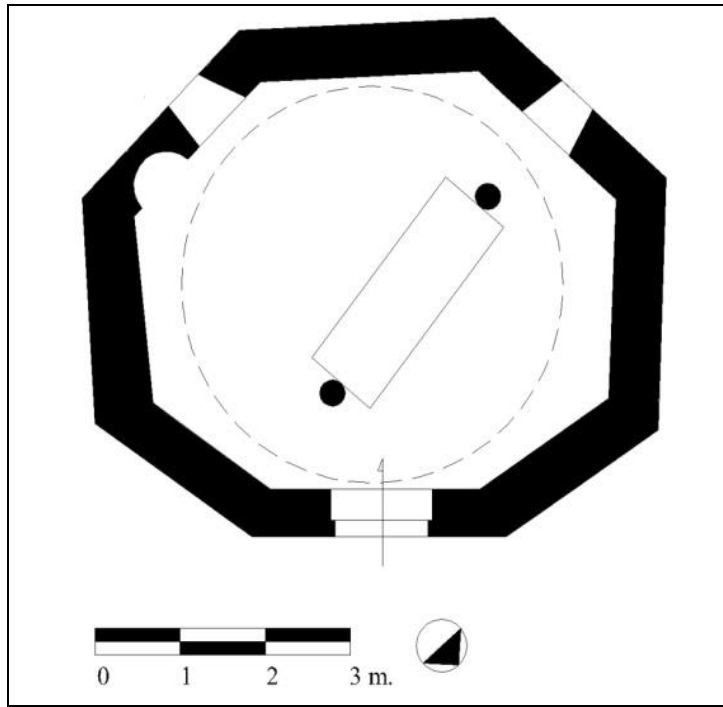
Hacı Ali Türbesi, Uşak'ın merkez köylerinden Hacı Kadem Köyü'ndedir. Hacı Kadem Köyü, Uşak kent merkezinin yaklaşık 5 km kuzeybatısındadır. Köyün batısında Kaşbelen ve Kuşoğlanlar, kuzeyinde Uşak kent Ormanı, doğusunda kent merkezi bulunmakta, güneyinden de İzmir-Ankara yolu geçmektedir. Kaynaklarda, köyün adının köyde bulunan "Hacı Kadem" ya da "Sultan" türbesi şeklinde adlandırılan türbeden geldiği, köyün ise II. Mehmed döneminde inşa edilmiş olan Hacı Kadem Zaviyesi sayesinde kurulduğu belirtilmektedir (Özdeğer, 2001, s.367). Hacı Ali tarafından kurulan zaviye, mezarlık ve türbe ile birlikte küçük bir külliyyeyi oluşturmaktaydı. Külliden günümüze sadece türbe gelebilmiştir (Tümer, 1971, s. 151-152; Öntuğ, 2001, s. 424). Hacı Ali Türbesi halk arasında "Hacı Kadem" ya da "Sultan Türbesi" şeklinde de adlandırılmaktadır.

Uşak'ta sekiz türbe bulunmaktadır. Bunlardan Hacı Kemal Türbesi (H.1321/1903-4) kent merkezinde Küme Mahallesi'ndedir. Dikdörtgene yakın asimetric bir plan şemasına sahip yapının doğu kesimi bir kubbe ile kubbeli bölüme sivri bir kemer ile açılan asimetric batı kısmı ise bir çapraz tonoz ile örtülüdür. Yapının içinde iki sanduka bulunmaktadır (İnce, 2004, s. 46, Şek.14). Merkez köylerden Kabaklar Köyü'nde yer alan dikdörtgen planlı Ahmed Semerkandi Türbesi (16. yüzyıl) örtü katında iki birime ayrılmış ve birer kubbe ile örtülmüştür. Türbede bir adet sanduka yer almaktadır (Uşak, 2007, s. 209). Köydeki ikinci türbe ise Alaü'd-din Uşşaki Türbesi'dir (15. yüzyıl). Türbe caminin alt katındadır ve iki adet mezar içermektedir (Uşak, 2007, s. 210). Çokgen planlı Banaz İlçesi Camsu Köyü'nde yer alan Karaca Ahmet Türbesi'nde tek bir mezar yer almaktadır (Uşak, 2007, s. 216). Germiyanogulları Beyliği dönemine tarihlenen Karahallı İlçesi Paşalar Köyü'nde yer alan Mahmud Paşa Türbesi kare planlıdır ve bir kubbe ile örtülüdür (Uşak, 2007, s. 217). Uşak'ta yer alan en ünlü türbelerden biri Sivaslı İlçesi Hacım Sultan Köyü'nde yer alan Hacım Sultan Türbesi'dir (H.721/M.1321). Germiyanoglu I. Yakup Bey tarafından inşa edilen türbe, sekizgen planlıdır ve bir kubbe ile örtülüdür (Uysal Germiyanoglu Beyliği

Dönemi Türbeleri 397-399; Uysal Germiyoğulları Beyliğinin Mimari Eserleri 225-229; Uşak, 2007, s. 220). Altıgen planlı ve kubbe ile örtülü Karaca Ahmet Sultan Türbesi (M.1372) ise Ulubey ilçesinin Karaca Ahmet Köyü'ndedir (Uşak, 2007, s. 222). Bu türbeler dışında Uşak'ta yatırlarda bulunmaktadır. Genellikle buldukları köylerin hazireleri içerisinde yer alan bu mezarlar, toprak mezar ya da sanduka mezar şeklindedir ve yöre halkı tarafından çeşitli günlerde ziyaret edilmektedir.¹

1.Hacı Ali Türbesi'nin Plan ve Mimari Özellikleri

Hacı Ali Türbesi, İzmir-Ankara karayolundan Hacı Kadem Köyü'nün² giriş yolunda, köyün yaklaşık 1 km güneyinde, 7 Pafta, 409 Parselindedir. Türbe, 28.11.1990/1631 tarih ve karar ile tescil edilmiştir. Hacı Ali tarafından inşa edilen yapı, Osmanlının son dönemine tarihlenmektedir (Tümer, 1971, s. 151-152; Uşak, 2007, s. 211).

Çizim 1. Hacı Ali Türbesi. Plan (E. Gürsoy³).

¹Merkez Kılcan Köyü'nde Hamza Dede Yatırı ve Karakılıç Yatırı, Merkez Akse Köyü Kurt Baba Türbesi, Banaz ilçesi Yukarı Karacahisar Köyü Eyüp Hasan Türbesi, Karahallı ilçesi Kırkyaren Köyü Sofu Ali Dede Yatırı ve Türkmen Dede Yatırı, Sivaslı ilçesi Pınarbaşı Köyü İğdeli Dede Yatırı, Ulubey İlçesi Saka Dede Türbesi (Uşak, 2007, s. 212-215, 218-219, 221, 223).

²Hacı Kadem Köyü, Kütahya Vakıf Defteri, no: 560'a göre Nisan 1571 yılında 242 akça vakıf yıllık gelirine sahiptir. Daha fazla bilgi için bk. (Erdoğan, 2001, s. 199).

³Arazi çalışmalarına katılan Sayın Doç.Dr. Elif Gürsoy'a teşekkür ederim.

Hacı Ali Türbesi, sekizgen planlı gövde ve örtüden meydana gelmektedir. Köşe taşları olarak kesme taşların kullanıldığı yapının beden duvarları sıvalı ve boyalıdır. Türbenin kubbesi dıştan çimento içerikli sıva ile sıvanmıştır.

Fotoğraf 1. Hacı Ali Türbesi ve Hazire (06.09.2014).

Türbenin kuzey cephesinde yer alan giriş açıklığı, yuvarlak kemerlidir. Kemer ve söveler kesme taştır. Taşların üzeri boyalıdır. Girişin üzerine sonradan eternit kaplı bir sundurma yapılmıştır.

Fotoğraf 2-3. Hacı Ali Türbesi (22.03.2019).

Türbede bir adet sanduka bulunmaktadır. Çimento içerikli harç ile sıvanan sandukanın baş ve ayak şâhidesi birer devşirme sütundur. Ayak şâhidesine ek olarak bir ikinci taş daha dikilmiştir. Şâhidelerde yazı ya da bezeme yoktur.

Fotoğraf 4-5. Hacı Ali Türbesi (sol foto: 22.03.2019-sağ foto: 06.09.2014).

2.Tarihlendirme

Hacı Ali Türbesi'nin bir kitabesi yoktur. Yukarıda da belirtildiği üzere yapının içerisinde yer alan baş şâhidesinde de herhangi bir tarih ya da isim bulunmamaktadır. Türbe bir hazire içerisinde yer almaktadır. Çoğunlukla yeni gömü içeren hazirede, toprak yüzeyinde görünen tek Osmanlı Türkçesi ile yazılmış

mezar taşının üst kısmı ve sağ tarafı tahrip olmuştur, tarih kısmından ise sadece 1 ve 9 rakamları (١٩) okunabilmektedir.⁴

Fotoğraf 6-7. Haziredeki Mezar Taşı (22.03.2019- 03.10.2019).

Kaynaklarda türbenin de içinde yer alan zaviyenin Hacı Ali tarafından inşa edildiği, türbedeki mezarın da Hacı Ali adlı bir şeyhe ait olduğu bilgileri bulunmaktadır (Tümer, 1971, s. 151; Öntuğ, 2001, s. 424; Uşak, 2007, s. 211). 438 Numaralı Tahrir defterinde Uşak'taki vakıf köyleri ve çiftliklerden bahsedilmektedir. Hacı Kadem Köyü ve H. 937/M.1530 tarihinde Uşak kazasına bağlı Hacı Kadem köyündeki Hacı Ali Çiftliği de bu liste içerisinde yer almaktadır (Çiftçioğlu, 2001, s. 415-418, Tablo 2). Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde, Receb 1102/M. Mart 1690 ve Şaban 1118/Kasım 1706 tarihlerinde Hacı Ali Zaviyesi'nde Abdülrahman ve Hüsam adlı şahısların, Ramazan 1143/Mart 1731'de

⁴Mezar taşının transkripsiyonu:

Hûve'l-bâkî sene 19..

Hacı Kadem karyesinden

Akkeçili (?) oğullarından

... İsmâ'îl Ağa

Rûhuna Fâtiha.

Serlevha kısmında ilk iki rakamı okunabilen tarihten yola çıkarak, mezar taşının Osmanlı Türkçesi ile yazılmış yeni tarihli bir mezar taşı olduğu söylenebilir. Uşak'taki benzer mezar taşları için bk. (Bayrakal 9, 12, 14, 16, 20, 26, 28, 30, 33, 37). Kitabede metnin okunmasında emeği geçen Sayın Prof. Dr. Sedat Bayrakal'a teşekkür ederim.

Kitabede geçen Akkeçili cemaatinin adı, Nisan 1571 tarihinde Kütahya Mufassal Defteri no: 48, 3. cildinde geçmektedir. Bk. (Erdoğru, 2001, s. 198). H. 1317/M. 1899 tarihli Salnameyi Devlet-i Aliye-i Osmaniye'de Uşak'taki köy isimleri arasında Akkeçili ve Hacı Kadim köylerinin adı da geçmektedir. Bk. (Doğru, 2001, s. 228-229).

Mehmet ve Hüsam, Cemaziyelâhir 1202/Mart 1788 yılında İbrahim'in ölmesi ile oğullar Ahmet ve Mustafa; Muharrem 1221/Mart-Nisan 1806 yılında Ahmed'in vefat etmesi ile de kardeşi İsmail'in zâviyedar olarak görev aldıkları bilgileri yer almaktadır (Öntuğ, 2001, s. 424-425). Türbenin haziresindeki mezar taşında adı geçen "İsmail Ağa" isimli zat, Vakıf kayıtlarında adı geçen "Zâviyedar İsmail" adlı kişi ya da bir yakını olabilir.

İnşa kitabesi olmayan türbeyi, planı, hacim biçimlenişi, kriptasının bulunmayışı, inşa malzemesi ve duvar tekniği, sade ve bezemesiz görünüşüne dayanarak Osmanlı'nın son dönemine, 19. yüzyılın sonu- 20. yüzyıl başlarına, tarihlenmek uygun olacaktır.

3.Karşılaştırma ve Değerlendirme

Türbe, İslam dünyasında sultanlar, saraya mensup kişiler, komutanlar, din liderleri ve ünlü kişiler için yapılan mezar anıtlarıdır (Yetkin, 1984, s. 71). Orta Asya kurganları, Türklerde anıt-mezar geleneğinin ilk örnekleri olarak kabul edilmektedir.

Anıtsal mezar fikri aslında İslam inancı ile bağdaşmaz. Muhtemelen bu yüzden, İslam kültürünün temelini atıldığı bölgelerde X. yüzyıla kadar pek ender türbeye rastlanmaktadır. X. yüzyıldan itibaren anıt-mezar yapısının "moda" haline gelmesi olayı ise, Horasan ve Türkistan taraflarında ortaya çıkmaktadır (Arık, 1969, s. 57-119). Bilinen ilk İslami mezar anıtı, Samarra'daki Kubbetü's Süleybiye'dir. Bu türbe Abbasi Halifesi El-Muntasır'ın annesi tarafından 862 yılında ölen oğlu için yaptırılmıştır. Sekiz kenarlı bir dış duvarıyla bir iç duvardan ibarettir. Her ikisinin arasında bir çevre koridoru bulunmaktadır. İçteki sekizgen, geçişleri tromplarla sağlanan bir kubbe ile örtülüdür (Yetkin, 1984, s. 71). Eser form bakımından, yakın doğu Hıristiyan geleneklerini yansıtmaktadır (Arık, 1969, s. 57-58).

Türklerin İslamiyeti kabul edişinden sonra, ilk örnekleri Karahanlılar döneminde, X. yüzyılda görülen türbeler, diğer İslam uygarlıklarına örnek olmuş, farklı bölgelerde, farklı tiplerde mezar anıtları ortaya çıkmıştır. Anadolu'daki ilk örnekler ise, XII. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir.

Anadolu'da bütün unsurları tamam bir türbe şu kısımlardan meydana gelmektedir: İçinde cesedin bulunduğu mezarı barındıran mumyalık, lahit veya sandukaların bulunduğu mescit katı=gövde ve örtü.

Selçuklu dönemi türbeleri, genellikle gövde formlarına göre gruplandırılmaktadır (Arık, 1969, s. 57-119; Önkal, 1992; Aslanapa, 1991). Erken dönem Osmanlı türbe mimarisinde gövde formlarında bazı değişik örnekler görülmekle

beraber Selçukluda görülen plan tipleri de uygulanmaya devam etmiştir.⁵ Hacı Ali Türbesi sekizgen planlıdır. Anadolu Selçuklu döneminde, poligonal gövdeli türbe örneklerinin kare prizma gövdeli türbe örneklerinden daha fazla sayıda inşa edildikleri görülmektedir (Önkal, 1992, s. 453). Kare prizma gövdeli türbeler, erken Osmanlı türbeleri içinde en kalabalık grubu oluşturur.⁶

Erken dönem Osmanlı türbe mimarisinde Selçuklu türbelerinin bazı özellikleri yaşamaya devam ederken, bazı özellikleri yavaş yavaş ortadan kalkmıştır. Örneğin Hacı Ali Türbesi'nin mumyalık katı yoktur. Mumyalık içinde cesedin yer aldığı veya mumyalanmış cesedin korunduğu mezar odasıdır. Mumyalık katı, Anadolu'da, Osmanlı öncesi döneme tarihlenen türbelerin vazgeçilmez unsurlarından biridir (Arık, 1969, s. 57-119). Beylikler döneminden itibaren ortadan kalkmaya başlamıştır⁷. Erken Osmanlı döneminde mumyalık katının ortadan kalkması oturtmalığa olan ihtiyacı da azaltmıştır⁸. Hacı Ali Türbesi'nin de oturtmalığı yoktur.

Selçuklu dönemi türbelerinde en yaygını tromp olmak üzere pandantif ve Türk üçgenleri kubbe geçişlerinde kullanılmaktaydı (Önkal, 1992, s. 462). Erken dönem Osmanlı türbelerinde Selçukludan farklı olarak kubbe geçişlerinde pandantif kullanımı daha yaygındır⁹. Hacı Ali Türbesi'nde gövde sekizgen olduğu için herhangi bir geçiş unsuruna ihtiyaç olmamış, gövde ile kasnak arasına dolgu yapılmıştır.

Beylikler döneminden itibaren, Batı Anadolu'daki beylikler ile Osmanlı türbelerinde külah ortadan kalkmaya başlamış, yarım küre şekilli kubbe dıştan da görülebilir hale gelmiştir.¹⁰ Hacı Ali Türbesi'nin de külahı yoktur ve basık kubbesi dıştan çimento içerikli sıva ile sıvalıdır.

Anadolu Selçuklu döneminde, kesme taşın diğer malzemelere oranla daha sık kullanıldığı görülmektedir.¹¹ Erken Dönem Osmanlı türbelerinde en sık kullanılan duvar örgüsü türü, taş ve tuğlanın dönüşümlü olarak kullanıldığı almaşık

⁵Erken Osmanlı dönemi türbelerinde plan özellikleri için bk. (Daş, Erken Dönem 287-298).

⁶Kare prizma gövdeli türbeler için bk. (Daş, 2007, s. 287-289).

⁷Erken Dönem Osmanlı türbelerinde mumyalık için bk. (Önkal, 1998, s. 732-738; Daş, 2007, s. 299-301).

⁸Oturtmalık için bk. (Daş, 2007, s. 302-305).

⁹Erken Dönem Osmanlı türbelerinde geçiş unsurları için bk. (Daş, 2007, s. 325-334).

¹⁰Birgi' deki Aydınoğlu Mehmet Bey Türbesi (Daş, 2001, s. 115-123; Acun, 1999, s. 486-487) da olduğu gibi; ayrıca Erken dönem Osmanlı türbelerinde örtü için bk. (Daş, 2007, s. 335-342).

¹¹Anadolu Selçuklu Türbelerinde malzeme kullanımı için bk. (Önkal, s. 465).

örgüdür.¹² Hacı Ali Türbesi'nde iç ve dış duvarları sıvalı ve boyalıdır. Köşe taşları olarak kesme taş kullanılmıştır.

Kirpi saçak, XIV ve XV. yüzyıllarda almaşık örgülü duvar tekniğine sahip yapılarda¹³, profilli silmeli saçaklar ise taş ve mermer kaplamalı yapılarda¹⁴ görülmektedir. Hacı Ali Türbesi'nde gövde ile kasnak arasında düz ve dış bükey pahlı olmak üzere iki sıra saçak yer almaktadır.

Türbelerin mescit ve mumyalık mekanlarını aydınlatan ve hava değişimini sağlayan pencereler, her dönemde yapıların önemli unsurlarından biri olmuştur. Hacı Ali Türbesi'nin güneydoğu ve güneybatı duvarlarında birer pencere vardır. Hacı Ali Türbesi'nin küçük boyutlu oluşu pencere sayısı ve düzenini kısıtlayıcı bir neden olarak karşımıza çıkmaktadır. Erken dönem Osmanlı türbelerinde azda olsa yalnızca bir penceresi olan örnekler de vardır. Bunlar Gelibolu Alemdar Ali Türbesi¹⁵, Tire İsa Baba Türbesi, Bilecik Şeyh Edebali Türbesi ve Balıkesir Paşa Sultan Türbesi'dir (Daş, 2007, s. 51-53, 134-138, 144-146) .

Hacı Ali Türbesi'nde giriş açıklığı dışa taşıntı yapmayan, yuvarlak kemerli basit bir açıklık şeklindedir. Söve ve kemer kesme taştır. Erken Osmanlı dönemi türbelerinde giriş açıklıkları, dikdörtgen şekilli, sivri ya da basık kemerlidir. Bu dönem türbelerinde giriş açıklığı sövelerinin, ağırlıklı olarak, mermer veya kesme taşla inşa edildiği dikkati çekmektedir¹⁶.

Türbedeki sanduka, mumyalık katı olmadığı için doğrudan doğruya mezarın üzerine yerleştirilmiştir. Sandukanın baş ve ayakucunda ise birer devşirme sütun bulunmaktadır.

4.Türbede Uygulanan Ritüeller

Hacı Ali Türbesi, yöre halkı tarafından bazı inanç ve ritüellerin gerçekleştirildiği bir ziyaret yapısıdır.¹⁷ Çocuk sahibi olmak, ev almak, evlenmek gibi isteklerle türbe ziyaretleri, genellikle belirli bir zaman dilimine bağlı olmaksızın yapılmaktadır. Bununla birlikte dini günler içerisinde özellikle Perşembe akşamı ve Cuma günü, Cuma salası ile ezan arasında ziyaretler gerçekleştirilmektedir. Bunun yanında arife günlerinde, üç aylarda, kandillerde ziyaretlerin yoğunlaşmasının nedeni ise, bugünlerin de kutsal dini günler kabul edilmesiyle ilgilidir.

¹²Erken dönem Osmanlı türbelerinde kullanılan inşa malzemeleri için bk. (Daş, 2007, s. 267-286); ayrıca almaşık duvar örgüsü için bk. (Batur, 1970, s. 135-208).

¹³Bk. Demiralp, 1999a, s.107-108; Ünal, 1999a, s. 130-131).

¹⁴Bk. Ünal, 1999b, s.39-41; Arel, 1970, s. 82-96; Demiralp, 1999b, s. 105-106.

¹⁵Bu türbe ile ilgili bk. Uysal, 2000, s. 568-569.

¹⁶Erken dönem Osmanlı türbelerinde taç kapılar ve giriş açıklıkları için bk. (Daş, 2007, s. 312-319).

¹⁷Türbede uygulanan ritüeller hakkında bilgi veren köy sakinlerine teşekkür ederiz.

Türbeye gelmeden önce hazırlık olarak, dini bir uygulama olan abdest alma işlemi gerçekleştirilmektedir. Türbeye sağ ayakla “Ya Allah” diyerek girilir. Türbede yatan zata yönelik dualar yapıldıktan sonra kendi dileklerinin kabulü için türbe içerisine ve sanduka üzerine anahtar, yüzük, yazma gibi dileklerin gerçekleşmesi için objeler bırakılmaktadır. Dileklerin kabulü için bu ziyaretler üç kez yapılmaktadır. Türbeye gelenler, herhangi bir şeyi adak vermek, adak olarak düşündükleri kuzu, horoz gibi hayvanları kesmek ya da Kur’an okumak gibi dualarının gerçekleşmesi sonrasında da çeşitli ritüeller uygulamaktadır.¹⁸

Sonuç olarak Hacı Ali Türbesi, sekizgen planlı gövde ve örtüden meydana gelen bir son dönem Osmanlı türbesidir. Kitabesi, bezemesi olmayan yapıda sadece bir sanduka yer almaktadır. Sandukanın baş ve ayakucuna birer devşirme sütun yerleştirilmiştir. Bu mimari plastiklerde de herhangi bir yazı bulunmamaktadır. Yöre halkı tarafından sıklıkla ziyaret edilen yapı, halk kültürü ritüellerinin uygulandığı bir yapı olarak da özelliklerini korumaktadır.

KAYNAKÇA

- 📖 Acun, H. (1999). Manisa’daki Türk Devri Yapıları. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- 📖 Aday, E. (2013). Kütahya İli Türbe ve Yatırları Etrafında Oluşan İnanç ve Uygulamalar. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Balıkesir Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- 📖 Arel, A. (1970). Batı Anadolu’dan Birkaç Yapının Tarihlendirilmesi ve XV. Yüzyıl Osmanlı Mimarisi Hakkında. Anadolu Sanatı Araştırmaları, 2, 82-96.
- 📖 Arık, M. O. (1969). Erken Devir Anadolu Türk Mimarisinde Türbe Biçimleri. Anadolu (Anatolia), XI, 57-119.
- 📖 Aslanapa, O. (1991). Anadolu’da İlk Türk Mimarisi. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
- 📖 Batur, A. (1970). Osmanlı Camilerinde Almaşık Duvar Üzerine. Anadolu Sanatı Araştırmaları, II, 135-208.
- 📖 Bayrakal, S. (2016). Uşak’ta Osmanlı Mezâr Taşları. İzmir: Ege Üniversitesi.

¹⁸Türbelerde uygulanan kurban ritüellerinin kaynağı ve çeşitli uygulamaları için bk. İnan, 1976, s. 7; Eröz, 1980, s. 43; Erginer, 1997; Gömeç, 1998, s. 48; Hançerlioğlu, 2000, s. 272-275; Roux, 2002, s. 194-195, 250, 254; Aday, 2013, s. 197-203.

- 📖 Çiftçioğlu, İ. (2001). 438 Numaralı Tahrir Defterine Göre XVI. Yüzyılın İlk Yarısında Uşak Kazası'ndaki Vakıflar. 21. Yüzyılın Eşiğinde Uşak Sempozyumu (25-27 Ekim 2001) 2. içinde (s. 413-419). İstanbul: Umut.
- 📖 Daş, E. (2001). Aydınoğlu Mehmet Bey Türbesi. Birgi Tarihi, Tarihi Coğrafyası ve Türk Dönemi Anıtları içinde (s.115-123). Ankara.
- 📖 -----. (2007). Erken Dönem Osmanlı Türbeleri. İstanbul: Gökkuşbe.
- 📖 Demiralp, Y. (1999a). "Orhan Camii", Erken Osmanlı Sanatı Beylikler Mirası içinde (s.107-108). Madrid: Arkeoloji ve Sanat.
- 📖 -----. (1999b). "Bursa Yıldırım Camii". Erken Osmanlı Sanatı Beylikler Mirası içinde (s.105-106). Madrid: Arkeoloji ve Sanat.
- 📖 Doğru, D. (2001). XIX. Yüzyılda Uşak'ın İdari Taksimatı. 21. Yüzyılın Eşiğinde Uşak Sempozyumu (25-27 Ekim 2001) 1. içinde (s.225-230). İstanbul: Umut.
- 📖 Erdoğan, M. A. (2001). Onaltıncı Yüzyıl Ortalarında Uşak Şehri. 21. Yüzyılın Eşiğinde Uşak Sempozyumu (25-27 Ekim 2001) 1. içinde (s.187-200). İstanbul: Umut.
- 📖 Erginer, G. (1997). Kurban, Kurbanın Kökenleri ve Anadolu'da Kanlı Kurban Ritüelleri. İstanbul: Yapı Kredi.
- 📖 Eröz, M. (1980). Türk Boylarında 'Kansız Kurban' Geleneği. Türk Kültürü içinde (s.211-214).
- 📖 ---. (1992). Eski Türk Dini (Gök Tanrı İnancı) ve Alevilik Bektaşılık. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- 📖 Gömeç, S. (1998). Şamanizm ve Eski Türk Dini. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4, 38-50.
- 📖 Hançerlioğlu, O. (2000). İslam İnançları Sözlüğü. Ankara: Remzi.
- 📖 İnan, A. (1976). Eski Türk Dini Tarihi. İstanbul: Kültür Bakanlığı.
- 📖 İnce, K. (2004). Uşak'ta Türk Mimarisi. Isparta: Fakülte.
- 📖 Önkal, H. (1992). Anadolu Selçuklu Türbeleri. Ankara: TTK.
- 📖 ---. (1988). Türk Türbe Mimarisinde Cenazelik Katı'nın Gelişmesi. Türk Kültürü, 307, 732-738.
- 📖 Öntuğ, M. M. (2001). XVIII. Yüzyıl Uşak Tekke ve Zaviyeleri. 21. Yüzyılın Eşiğinde Uşak Sempozyumu (25-27 Ekim 2001) 1. içinde (s. 421-434). İstanbul: Umut.

- 📖 Özdeğer, M. (2001). 15. -16. Yüzyıl Arşiv Kaynaklarına Göre Uşak Kazasının Sosyal ve Ekonomik Tarihi. İstanbul: Filiz.
- 📖 Roux, J. P. (1999). Altay Türklerinde Ölüm. İstanbul: Kabalıcı.
- 📖 ----- (2002). Türklerin ve Moğolların Eski Dini. İstanbul: Kabalıcı.
- 📖 Tümer, H. (1971). Uşak Tarihi. İstanbul: Gün.
- 📖 Uşak Valiliği. (2007). Uşak Kültürel Değerler Yapı Envanteri. İzmir: T.C. Uşak Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.
- 📖 Uysal, A. O. (1995). "Germiyoğulları Beyliği Dönemi Türbeleri". IX. Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi (23-27 Eylül 1991) (Cilt 3) içinde (s. 397-412). Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane.
- 📖 ----- (2002). "Gelibolu Türbeleri". Uluslararası Sanat Tarihi Sempozyumu Prof.Dr. Gönül Öney'e Armağan (10-13 Ekim 2001) içinde (s. 567-578). İzmir: Ege Üniversitesi.
- 📖 ----- (2006). Germiyoğulları Beyliğinin Mimari Eserleri. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.
- 📖 Ünal, R. H. (1999a). İznik Nilüfer Hatun Camii. Erken Osmanlı Sanatı Beylikler Mirası içinde (s. 130-131). Madrid: Arkeoloji ve Sanat.
- 📖 ----- (1999b). Firuz Bey Camii. Erken Osmanlı Sanatı Beylikler Mirası içinde (s. 39-41). Madrid: Arkeoloji ve Sanat.
- 📖 Yetkin, S. K. (1984). İslam Ülkelerinde Sanat. İstanbul: Başaş.